

در انتهای همین نزدیک

گزیده‌ای از شعرهای

افسانه‌ی نجومی

به گزینش آفاق شوهانی و ابوالفضل پاشا

www.ketab.ir

عنوان و نام پدیدآور: در انتهای همین نزدیک / گزیده‌ای از شعرهای افسانه نجومی: به گزینش آفاق شوهانی، ابوالفضل پاشا. - ۱۳۳۹

مشخصات نشر: تهران: ناهونته، ۱۴۰۲.

مشخصات ظاهری: ۱۳۴ ص.؛ ۲۱/۵×۱۴/۵ م.م.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۳۴۳۵-۴-۸

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

موضوع: شعر فارسی -- قرن ۱۴

Persian poetry -- ۲۰th century

شناسه افزوده: پاشا، ابوالفضل، ۱۳۴۵ -، گردآورنده

شناسه افزوده: شوهانی، آفاق، ۱۳۴۶ -، گردآورنده

رده بندی کنگره: PIR۸۲۴۳

رده بندی دیویی: ۸۵۹/۶۲

شماره کتابشناسی ملی: ۹۱۸۴۷۹۸

وضعیت رکورد: فیا

www.ketab.ir

انتشارات ناهونته

نام: در انتهای همین نزدیک

سراینده: افسانه‌ی نجومی

به گزینش: آفاق شوهانی و ابوالفضل پاشا

چاپ یکم: تیر ۱۴۰۲

شناسه: ۰۱۰۰۳۸

شمارگان: ۸۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۳۴۳۵-۴-۸

چاپخانه: هدی

صحافی: ترنج

فهرست

۹.....	پیش‌گفتار
۱۷.....	در یک نگاه:
۱۹.....	شعرها
۲۱.....	به یاس‌های همین کوچه
۲۲.....	چمدان فندقی
۲۳.....	مترسک دنباله‌دار
۲۴.....	اما این پیاده هنوز روی سنگ‌فرش خیابان
۲۶.....	دنباله‌ی بازی
۲۷.....	موسیقی بدون شرح برای روزنامه‌ی عصر سه‌شنبه
۲۸.....	این عکس روی دست تو می‌ماند
۳۰.....	کنسرت ماه در پای کوبی عقربه‌ها بود
۳۲.....	فینیکه زنی بود با کلاه مدرج
۳۴.....	سظره‌ای یک‌طرفه
۳۷.....	پر مذاب
۳۹.....	طبل
۴۱.....	سبزیف برت خنده‌ی آدم
۴۳.....	سونات آخر
۴۵.....	این مکالمه
۴۶.....	عطری زیر ناخن لیلی
۴۷.....	از قاصدک
۴۹.....	این مه

۵۰.....	دریا جایی برای ایستادن.....
۵۱.....	تازه شده‌ام.....
۵۲.....	تا تو را.....
۵۳.....	و روزی که... ..
۵۵.....	هنوز که هنوز است.....
۵۷.....	روی دستِ ظهر.....
۵۸.....	نمایش ثانوی.....
۵۹.....	این دفعه... ..
۶۰.....	مانیفست.....
۶۲.....	آستین زده بالا بی‌زبانی‌ام.....
۶۴.....	روبه‌روی تو.....
۶۵.....	راه... ..
۶۶.....	منحنی‌ها.....
۶۷.....	چند دقیقه رمانس.....
۶۸.....	مسیر عمومی کوچه.....
۷۰.....	انتهای خیابان.....
۷۱.....	بیرون بردن از شعر.....
۷۲.....	دایره.....
۷۴.....	شکل زن.....
۷۵.....	عوض نمی‌شود آسمان.....
۷۶.....	بیرون از متن.....
۷۸.....	صفحات طویل.....
۸۱.....	تعرفه‌ی خصوصی.....

- ۸۲..... کمی از ادامه
- ۸۳..... عطر سنگی نخلستان
- ۸۵..... حروف نارس
- ۸۷..... شباهت
- ۸۹..... نقاط گسسته
- ۹۰..... به همین دلیل
- ۹۱..... فاصله
- ۹۳..... خاک‌های بلوطی
- ۹۴..... گالری
- ۹۶..... پوست کاغذی خیابان
- ۹۷..... غسل
- ۹۹..... بدون شب
- ۱۰۰..... زاویه
- ۱۰۱..... حدس
- ۱۰۲..... مفاصل شب
- ۱۰۳..... رگ‌های عمیق
- ۱۰۴..... گاهی هم...
- ۱۰۵..... تعلیق
- ۱۰۶..... اذهان عمومی
- ۱۰۷..... قاب عکسی از فصول
- ۱۰۸..... کولار بدون دقیقه
- ۱۰۹..... رنگ وحشی سایه
- ۱۱۰..... برهوت تگری

پیش‌گفتار

یک

جریان شعر هفتاد یکی از جریان‌های مهم شعری در دوره‌ی ماست که از لحاظ تقویمی، در دهه‌ی هفتاد به رشد و بالنده‌گی رسید و به جلوه‌گری پرداخت، چنان‌که در همان دهه، تفاوت‌اش با شعر قبل از آن به وضوح تمام نمایان شد. تقارن این بالنده‌گی با دهه‌ی تقویمی هفتاد موجب شد که این جریان شعری به طور ارتجالی و شتاب‌زده، نام «شعر دهه‌ی هفتاد» را پذیرا شود و گرنه سایر احتمال‌ها نیز وجود داشت و حتا دور از تصور نبود که این جریان شعری نام دیگری به خود بگیرد. پس بر خلاف تصور بعضی از افراد، این‌گونه نیست که جریان شعر هفتاد ارتباط مستقیمی با دهه‌ی هفتاد داشته باشد و همان‌طور که تأکید کردیم، این جریان شعری در آن دهه به بالنده‌گی رسید و گرنه قبل از آن دهه نیز به منصفی ظهور رسیده بود و حتا باید خاطرنشان کنیم که نخستین کتاب‌های چند تن از شاعران هفتاد - با شعرهایی که تفاوت‌هایی آشکار با شعر قبل از خود داشتند - پیش از دهه‌ی هفتاد یا در آستانه‌ی آن دهه منتشر شدند، برای مثال می‌توانیم به کتاب «ماه را دوباره روشن کن»، سروده‌ی نازنین نظام‌شهیدی اشاره کنیم که در سال ۱۳۶۹ منتشر شد یا از کتاب «بی‌چتر، بی‌چراغ»، سروده‌ی رضا چایچی نام ببریم که در سال ۱۳۷۰ راهی بازار نشر شد و پرواضح است کتاب‌هایی که در سال ۱۳۶۹ یا در سال ۱۳۷۰ منتشر شده باشند در همان سال سروده نشده‌اند بل‌که

سرایش شعرها و روند قانونی و فنی چاپ کتاب‌ها به سال‌های قبل از آن مربوط است. در تأکید روی همین نکته، کافی‌ست به شماری از شعرهای رضا چایچی اشاره کنیم که در اواسط دهه‌ی شصت در یکی از دوره‌های مجله‌ی «مفید» و زیر نظر هوشنگ گلشیری به چاپ رسیدند و بعدها نیز در همان کتاب «بی‌چتر، بی‌چراغ» تجدید چاپ شدند. حالا که صحبت از نشریات به میان آمد جا دارد به شعرهای بسیاری از شاعران جریان شعر هفتاد اشاره کنیم که تا قبل از آغاز دهه‌ی هفتاد در نشریات به چاپ رسیده بودند و باید در این زمینه تحقیقاتی میدانی به راه انداخت و فهرستی کارآمد برای ثبت در تاریخ تحلیلی جریان شعر هفتاد تنظیم کرد. از طرف دیگر این روند و این بالنده‌گی بعد از پایان دهه‌ی هفتاد نیز تداوم یافت چنان‌که شماری از مهم‌ترین شاعران جریان شعر هفتاد همچنان این گرایش را پی گرفتند و به علاوه بر شاعران آگاه نسل‌های بعدی نیز تأثیر گذاشتند، به گونه‌یی که این جریان شعری به اهتمام همه‌ی این شاعران - اعم از شاعران هفتاد و یا شاعران نسل‌های بعدی - گستره‌یی را پدید آورد که نام آن را پیش از این «گستره‌ی شعر هفتاد» گذاشتیم و کتاب «در گستره‌ی هفتاد» و شعرهای موفق این مجموعه گواه روشن این سخن است و همان‌گونه که مخاطبان حرفه‌یی جریان شعر هفتاد وقوف دارند این کتاب در سال ۱۳۹۸ به همت نشر هشت منتشر شد.

پس ما از همه‌ی این توضیحات به این نتیجه می‌رسیم که بحث جریان شعر هفتاد نباید در حوزه‌ی مباحث تقویمی بل‌که باید فراتر از آن یعنی در حوزه‌ی جریان‌شناسی شعر معاصر مطرح شود؛ به عبارتی این جریان شعری از نظر زمانی از اواسط دهه‌ی شصت به طور ضمنی و بطئی آغاز شد، در اواخر دهه‌ی شصت خودش را بیش‌تر به رخ کشید، در دهه‌ی هفتاد به رشد و بالنده‌گی کامل رسید و بعد از دهه‌ی هفتاد نیز همچنان به

این رشد و بالنده‌گی ادامه داد، البته در بعضی از سال‌ها شماری از افراد مغرض و سودجو این زلالی را با فریبی به نام ساده‌نویسی، گل‌آلود کردند و ماهی‌های چاق و چله‌یی هم به نفع خویش و یاران خود گرفتند، اما این روند انحرافی چندان دوام نداشت چنان‌که جریان شعر هفتاد بار دیگر جلوه‌گری کرد و حتا این بار با نام «گستره‌ی هفتاد» نمود درخشان‌تری داشت، چرا که شمار شاعران‌اش بسیار بیش از قبل بودند و حتا معیارهای شعر هفتاد به همت تمامی این شاعران به‌روزرسانی شد. با همه‌ی این‌ها دور از تصور هم نیست که همیشه در هر جامعه‌یی ذهن‌های علیلی بتوان یافت که با هر شکلی از نوگرایی یا ذوق‌ورزی به مخالفت برخیزند! آری جریان شعر هفتاد از بدو پیدایش تا همین لحظه مخالفانی داشته و دارد که در این مجال کوتاه، ما نمی‌خواهیم بیش از این در چنین موضوعی تأمل کنیم یعنی حجم این پیش‌گفتار اجازه نمی‌دهد که به چنین مباحثی بپردازیم. علاوه بر این حتا شاید بعضی از مخاطبان انتظار داشته باشند که در همین پیش‌گفتار، به ویژه‌گی‌های جریان شعر هفتاد اشاره کنیم که این کار نیز شدنی نیست چرا که طرح کامل این مبحث به حجمی چندبرابر این کتاب نیاز دارد و از طرفی در مآخذ بسیاری - از قبیل مصاحبه‌ها یا مقاله‌های شاعران جریان شعر هفتاد - بارها به این ویژه‌گی‌ها اشاره شده است.

دو

بعد از انتشار کتاب «در گستره‌ی هفتاد» و در ادامه‌ی معرفی جریان شعر هفتاد بر آن شده‌ایم تا کتاب‌هایی با عنوان کلی «فروست کتاب‌های هفتاد» را به دست نشر بسپاریم. این گروه از کتاب‌ها زیرشاخه‌های گوناگونی خواهند داشت:

۱. گزیده‌های شعر:

این دسته از کتاب‌ها به گزیده‌ی سروده‌های شاعرانی اختصاص دارد که شعرشان به مرحله‌ی تثبیت‌شده‌ی رسیده است. البته شمار دیگری از کتاب‌ها را نیز می‌توانیم در این زیرگروه طبقه‌بندی کنیم، یعنی ادامه‌ی همان کتابی که از آن یاد کردیم و شامل گردآوری شعرهای عده‌یی از شاعران جدی امروز است. جلد نخست این کتاب در سال ۱۳۹۸ و با همان عنوان «در گستره‌ی هفتاد» منتشر شد و مجلدهای بعدی نیز در همین «فروست کتاب‌های هفتاد» منتشر خواهند شد. به عبارت دیگر این شمار از کتاب‌ها نیز به نوعی گزیده‌ی سروده‌های شاعران هفتاد به حساب می‌آید.

۲. مجموعه‌های شعر:

این دسته از کتاب‌ها شامل مجموعه‌یی از شعرهای هر یک از شاعرانی است که نگاهی جدی و فارغ از تفنن به شعر دارند. ممکن است که این شاعران، پیش از این‌ها کتاب یا کتاب‌هایی منتشر کرده باشند و احتمال هم دارد که نخستین مجموعه‌ی شعرشان در همین «فروست کتاب‌های هفتاد» منتشر شود. به عبارتی شرط لازم و کافی برای انتشار کتابی در این دسته از «فروست کتاب‌های هفتاد»، نه سابقه و نام‌آوری شاعران، بل که اهمیت و قوت شعرهای هر یک از شاعران است.

۳. کتاب‌های نقد و نظر:

این دسته از کتاب‌ها شامل مفاهیم نقد و تئوری است. البته نه مطالب شبه نقد که خنثا هستند و از روی نقدهای کشورهای دیگر گرفته‌برداری شده‌اند بل که نقدهایی که با حال و هوای شعر امروز ایران هم‌نشینی کاملی دارند.

۴. گاه‌نامه‌ها:

این دسته از کتاب‌ها با قطع متفاوت‌شان، گذری در عمل‌کرد خود ما را نشان می‌دهند و در واقع جنگ‌هایی را شامل می‌شوند که نقد و بررسی کتاب‌های منتشرشده را به همراه دارند. البته در کنار این محور موضوعی، سروده‌هایی از شاعران گستره‌ی هفتاد نیز در این گاه‌نامه‌ها به چاپ می‌رسد. یکی دیگر از بخش‌های گاه‌نامه‌ها باز نشر آثاری - اعم از مقاله یا مصاحبه یا انواع دیگر آثار - است که در نشریات دهه‌ی هفتاد چاپ شده بودند.

ما انتشار «فروست کتاب‌های هفتاد» را از همان ابتدا با یک مجموعه‌ی شعر آغاز کردیم، با گزیده‌های شعر ادامه دادیم و سپس به سراغ سایر گروه‌ها رفتیم. در خصوص گزیده‌های شعر باید بگوییم که نحوه‌ی گزینش شعر برای این کتاب‌ها با روند معمول و رایج سایر گزیده‌های شعر تفاوت‌های اساسی دارد. برای توضیح بیش‌تر باید خاطرنشان کنیم که اصولن بعد از آن که شاعری به مرحله‌ی تثبیت می‌رسد، خود او یا دیگران - با توجه به روند پیش‌رفت شاعر - انتخاب شعرها را از نخستین مجموعه آغاز می‌کنند و کتاب‌به‌کتاب پیش می‌روند و معمولن در فصل‌بندی‌های گزیده نیز تصریح می‌کنند که شعرها را از کدام مجموعه شعر انتخاب کرده‌اند. اما گزیده‌های شعر جریان شعر هفتاد حالت دیگری دارند: ما در این گزیده‌ها نمی‌خواهیم روند شعری هر یک از شاعران را دنبال کنیم و در اثبات آن بکوشیم؛ چرا که به زعم ما شناسایی این پیش‌رفت و اثبات آن - در خصوص هر یک از این شاعران هفتاد - بدیهی و اثبات‌شده است و نیازی به توضیح دیگر بار ندارد؛ در واقع حالا که به سراغ هر یک از این شاعران می‌رویم به معنای پیش‌رفت‌ها، تأثیرگذاری‌ها و حضور درخشان آنان در روند هنری‌ست.

ما در این گزینش‌ها بر آن ایم که شماری از هفتادی‌ترین سروده‌های هر یک از این شاعران را انتخاب و معرفی کنیم، یعنی کاری که تاکنون

انجام نشده است یا اگر هم انجام شده باشد، به شکل اتفاقی بوده و در ضمن با این وسعت و با این گسترده‌گی به مرحله‌ی اجرا نرسیده است. پس عجیب نیست که گاهی از یکی از کتاب‌های شاعر مورد نظر به فرض دو شعر انتخاب کنیم و از کتاب دیگرش مثلن ده شعر؛ به علاوه لزومی هم ندارد که مشخص کنیم کدام شعرها از کدام کتاب این شاعر است. البته سعی ما این بوده که تا سرحد امکان، به طور منظم و کتاب‌به‌کتاب پیش برویم و ترتیب شعرها را نیز رعایت کنیم، مگر مواردی که به اجبار جای شعرها پس و پیش شده باشد.

این را نیز توضیح بدهیم که شمار شعرهای هفتادی هر یک از این شاعران به سروده‌هایی که در این گزیده‌ها آمده، خلاصه نمی‌شود و ما تنها انتخاب شماری از هفتادی‌ترین سروده‌های هر یک از این شاعران را در نظر گرفته‌ایم نه همه‌ی این سروده‌ها را. به عبارت دیگر هر یک از این شاعران بعد از بیست و اندک تا سی سال تجربه‌ی شعری، سروده‌های بسیاری دارند که می‌توان آن‌ها را شعرهای هفتادی به شمار آورد، اما حجم کتاب‌های گزیده به ما اجازه نمی‌دهد که بخواهیم همه‌ی شعرهای هفتادی هر یک از شاعران را بیاوریم.

سپه

هر یک از شاعران - اعم از شاعران هفتاد یا غیر از آن - که مجموعه‌های شعر خود را در روند زمان منتشر می‌کنند معمولن ترتیب شعرها را به لحاظ تاریخ سرایش آن‌ها در نظر می‌گیرند؛ به عبارت دیگر هر شاعری سروده‌های خود را تا زمان مشخصی در مجموعه‌ی گردآوری می‌کند و به دست نشر می‌سپارد تا آن که نوبت به مجموعه‌ی بعدی او برسد که شامل شعرهای جدیدتر اوست و دیگر نشانی از شعرهای

دوره‌های قبل آن شاعر در مجموعه‌های جدید نمی‌بینیم؛ مگر آن که شاعر خود به صراحت بگوید که شعرها مربوط به تاریخی پیش‌ترند. در خصوص مجموعه‌های شعر نجومی نیز همین قاعده حکم می‌کند و ما که انتخاب شعرهای او را در این گزیده، از کتاب اول او در نظر گرفته‌ایم خودبه‌خود ترتیب زمانی را نیز لحاظ کرده‌ایم. نام شعرها در این گزیده همان نام‌های مندرج در مجموعه‌های شعر اوست؛ البته چند قطعه از شعرها نام نداشتند که نجومی - خود - نام‌هایی برای آن شعرها پیش‌نهاد کرد. به علاوه تغییرات اندکی در شعرها نسبت به مأخذ اصلی‌شان وجود دارد که همه‌ی این‌ها نیز طبق نظر وی انجام شده است.

افاق شوهانی

ابوالفضل پاشا

www.ketab.ir